



Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

15 päivänä tammikuuta 2015*

Ennakkoratkaisupyyntö — Työntekijään sosiaaliturvan alalla sovellettavan lainsäädännön määrittäminen — Asetus (ETY) N:o 1408/71 — Sovellettavuus — Jäsenvaltion kansalaisen työskentely kolmannen valtion sellaisen jäsenvaltion alueella sijaitsevassa konsuliedustustossa, jossa hän asuu — Konsulisuhteita koskeva Wienin yleissopimus — 71 artiklan 2 kappale — Kansallinen lainsäädäntö, jossa myönnetään maassa vakinaisesti asuville helpotuksia, erioikeuksia ja erivapauksia

Asiassa C-179/13,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Centrale Raad van Beroep (Alankomaat) on esittänyt 9.4.2013 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 12.4.2013, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Raad van bestuur van de Sociale verzekeringsbank

vastaan

L. F. Evans,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja T. von Danwitz sekä tuomarit C. Vajda, A. Rosas, E. Juhász ja D. Šváby (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: N. Wahl,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies M. Ferreira,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 9.4.2014 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Raad van bestuur van de Sociale verzekeringsbank, edustajanaan H. van der Most,
- L. F. Evans, edustajanaan advocaat N. Matt,
- Alankomaiden hallitus, asiamiehinään J. Langer, M. Bulterman ja M. Gijzen,
- Portugalin hallitus, asiamiehenään L. Inez Fernandes, avustajanaan Professor A. Silva Rocha,
- Euroopan komissio, asiamiehenään M. van Beek,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

kuultuaan julkisasiamiehen 19.6.2014 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee sosiaaliturvajärjestelmän soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammattinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14.6.1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna 2.12.1996 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 118/97 (EYVL 1997, L 28, s. 1) ja sellaisena kuin se on muutettuna 18.12.2006 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 1992/2006 (EUVL L 392, s. 1; jäljempänä asetus N:o 1408/71), 2, 3 ja/tai 16 artiklan sekä työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella 15.10.1968 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1612/68 (EYVL L 257, s. 2) 7 artiklan 2 kohdan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Raad van bestuur van de Sociale verzekeringsbank (jäljempänä SvB) ja Ison-Britannian kansalainen L.F. Evans ja jossa on kyse eläkeoikeuksien laskemisesta ajalta, jolloin Evans työskenteli Amerikan yhdysvaltojen pääkonsulin edustuston palveluksessa Amsterdamissa (Alankomaat) ja hänellä oli erioikeusasema, jonka nojalla hänet oli vapautettu muun muassa kaikkien sosiaaliturvamaksujen maksamisesta, eikä hän siis kuulunut Alankomaiden sosiaaliturvajärjestelmään.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Kansainvälinen oikeus

- 3 Wienissä 24.4.1963 tehdyn konsulisuhteita koskevan yleissopimuksen (Yhdistyneiden kansakuntien sopimuskokoelma, nide 596, s. 261; jäljempänä vuoden 1963 Wienin yleissopimus) 1 artiklan 1 ja 3 kappaleessa määrätään seuraavaa:

”1. Tässä yleissopimuksessa seuraavilla sanonnoilla on jäljempänä niille annettu merkitys:

- a. ’konsuliedustusto’ tarkoittaa jokaista pääkonsulinvirastoa, konsulinvirastoa, varakonsulinvirastoa tai konsuliasiamiehen virastoa;

--

- c. ’konsuliedustuston päällikkö’ tarkoittaa henkilöä, joka on määrätty toimimaan tässä ominaisuudessa;
- d. ’konsulivirkamies’ tarkoittaa, mukaanluettuna konsuliedustuston päällikkö, jokaista henkilöä, jonka tehtäväksi on annettu tässä ominaisuudessa hoitaa konsulitehtäviä;
- e. ’konsuliedustuston toimihenkilö’ tarkoittaa jokaista konsuliedustuston hallinnollisessa tai teknillisessä palveluksessa olevaa henkilöä;
- f. ’palveluskunnan jäsen’ tarkoittaa jokaista konsuliedustuston palvelustehtäviä suorittamaan otettua henkilöä;
- g. ’konsuliedustuston jäsenet’ tarkoittaa konsulivirkamiehiä, konsuliedustuston toimihenkilöitä ja palveluskunnan jäseniä;

- h. 'konsuliedustuston henkilökunnan jäsenet' tarkoittaa, konsuliedustuston päällikköä lukuun ottamatta, konsulivirkamiehiä, konsuliedustuston toimihenkilöitä ja palveluskunnan jäseniä;
- i. 'yksityisen palveluskunnan jäsen' tarkoittaa henkilöä, joka on yksinomaan jonkun konsuliedustuston jäsenen yksityisessä palveluksessa;

--

3. Niiden konsuliedustuston jäsenten erityisasema, jotka ovat joko vastaanottajavaltion kansalaisia tai asuvat siellä pysyvästi, määräytyy tämän yleissopimuksen 71 artiklan mukaisesti."

- 4 Yleissopimuksen 48 artiklassa, jonka otsikko on "Vapautus sosiaaliturvajärjestelmästä", määrätään seuraavaa:

"1. Lukuun ottamatta tämän artiklan 3 kappaleen määräyksiä ovat konsuliedustuston jäsenet lähettäjävaltiolle suorittamiensa palvelusten suhteen sekä heidän talouteensa kuuluvat perheenjäsenet vapautetut vastaanottajavaltiossa mahdollisesti voimassa olevista sosiaaliturvaa koskevista säännöksistä.

2. Tämän artiklan 1 kappaleessa tarkoitettu vapautus koskee myös konsuliedustuston jäsenten yksinomaisessa palveluksessa olevia yksityisen palveluskunnan jäseniä edellyttäen,

- a. että he eivät ole vastaanottajavaltion kansalaisia tai vakinaisesti asu siellä ja
- b. että he ovat joko lähettäjävaltiossa tai kolmannessa valtiossa voimassa olevien sosiaaliturvaa koskevien säännösten alaisia.

3. Konsuliedustuston jäsenten, joiden palveluksessa on henkilöitä, joita tämän artiklan 2 kappaleessa tarkoitettu vapautus ei koske, on noudatettava vastaanottajavaltion työnantajia velvoittavia sosiaaliturvaa koskevia säännöksiä.

4. Tämän artiklan 1 ja 2 kappaleessa mainittu vapautus ei estä vapaaehtoista liittymistä vastaanottajavaltion sosiaaliturvajärjestelmään edellyttäen, että vastaanottajavaltio sen sallii."

- 5 Yleissopimuksen 71 artiklassa, jonka otsikko on "Vastaanottajavaltion kansalaiset tai siellä pysyvästi asuvat henkilöt", määrätään seuraavaa:

"1. Paitsi milloin vastaanottajavaltio myöntää lisähelpotuksia, -erioikeuksia ja -vapauksia, nauttivat konsulivirkamiehet, jotka ovat vastaanottajavaltion kansalaisia tai siellä vakinaisesti asuvat, vapautta tuomiovallasta ja henkilökohtaista loukkaamattomuutta ainoastaan tehtäviään hoitaessaan suorittamiensa virallisten toimenpiteiden osalta ja 44 artiklan 3 kappaleessa mainittua erioikeutta. Vastaanottajavaltiota sitovat tällaisten konsulivirkamiesten suhteen myös 42 artiklassa mainitut velvoitukset. Jos tällaista konsulivirkamiestä vastaan ryhdytään rikosoikeudellisiin toimenpiteisiin, ne tulee suorittaa, ellei hän ole pidätettynä tai muulla tavoin menettänyt vapautensa, siten, että se mahdollisimman vähän haittaa konsulitehtävien hoitamista.

2. Muut konsuliedustuston jäsenet, jotka ovat vastaanottajavaltion kansalaisia tai siellä vakinaisesti asuvat ja heidän perheenjäsenensä -- nauttivat helpotuksia, erioikeuksia ja vapauksia ainoastaan, mikäli vastaanottajavaltio heille niitä myöntää. --"

- 6 Alankomaiden kuningaskunta talletti vuoden 1963 Wienin yleissopimuksen ratifioimiskirjan Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin huostaan 17.12.1985, minkä johdosta yleissopimus tuli sen osalta voimaan 16.1.1986.

Unionin oikeus

Asetus N:o 1612/68

- 7 Asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdassa säädetään, että jäsenvaltion kansalaisen on työntekijänä toisen jäsenvaltion alueella saatava samat sosiaaliset ja verotukseen liittyvät edut kuin kotimaisten työntekijöiden.

Asetus N:o 1408/71

- 8 Asetuksen N:o 1408/71 kuudennessa ja kahdeksannessa perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Tämän yhteensovittamisen yhteydessä yhteisössä olisi taattava eri jäsenvaltioiden työntekijöiden sekä heidän oikeudenomistajiensa ja jälkeenjääneidensä yhdenvertainen kohtelu erilaisten kansallisten lainsäädäntöjen osalta,

– –

yhteisön alueella liikkuvat työntekijät ja itsenäiset ammatinharjoittajat olisi saatettava yhden jäsenvaltion sosiaaliturvajärjestelmän alaisuuteen siten, että vältetään tapaukseen soveltuvien kansallisten lainsäädäntöjen päällekkäisyys ja tästä aiheutuvat ongelmat.”

- 9 Asetuksen N:o 1408/71 1 artiklan a alakohdassa säädetään, että asetuksessa tarkoitetaan ”palkatulla työntekijällä” muun muassa henkilöä, joka on pakollisen tai valinnaisen jatkuvan vakuutuksen perusteella vakuutettu yhden tai useamman palkattujen työntekijöiden sosiaaliturvajärjestelmän kattaman vakuutustapahtuman varalta.
- 10 Asetuksen 2 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tätä asetusta sovelletaan palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja opiskelijoihin, jotka kuuluvat tai ovat kuuluneet yhden tai useamman jäsenvaltion lainsäädännön piiriin ja jotka ovat jäsenvaltion kansalaisia tai jotka ovat valtiottomia henkilöitä tai pakolaisia, jotka asuvat jäsenvaltion alueella, sekä heidän perheenjäseniinsä tai jälkeenjääneisiinsä.”

- 11 Asetuksen 3 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jollei tämän asetuksen erityisistä säännöksistä muuta johdu, henkilöt, joihin tätä asetusta sovelletaan, ovat jäsenvaltion lainsäädännön mukaan samojen velvoitteiden alaisia ja nauttivat samoja etuja kuin tämän valtion kansalaiset.”

- 12 Kyseisen asetuksen II osastossa, jonka otsikko on ”Sovellettava lainsäädäntö”, olevassa 13 artiklassa, jonka otsikko on ”Yleiset säännöt”, säädetään seuraavaa:

”1. Jollei 14 c tai 14 f artiklasta muuta johdu, henkilöt, joihin tätä asetusta sovelletaan, ovat vain yhden jäsenvaltion lainsäädännön alaisia. Tämä lainsäädäntö määrätään tämän osaston säännösten mukaisesti.

2. Jollei 14–17 artiklasta muuta johdu,

- a) jäsenvaltion alueella työskentelevä henkilö on tämän valtion lainsäädännön alainen, vaikka hän asuu toisen jäsenvaltion alueella ja vaikka hänen työnantajanaan toimivan yrityksen tai yksityisen henkilön kotipaikka on toisen jäsenvaltion alueella;

– –”

- 13 Asetuksen 16 artiklassa, jonka otsikkona on ”diplomaattisten tai konsuliedustustojen palveluksessa olevia henkilöitä ja Euroopan yhteisöjen avustavaa henkilökuntaa koskevat erityissäännöt”, säädetään seuraavaa:

”1. Edellä 13 artiklan 2 kohdan a alakohdan säännöksiä sovelletaan henkilöihin, jotka työskentelevät diplomaattisissa tai konsuliedustustoissa ja tällaisen edustuston virkamiesten henkilökohtaisina palvelijoina.

2. Kuitenkin sellaiset 1 kohdassa tarkoitettut työntekijät, jotka ovat valtuuttavan tai lähettävän jäsenvaltion kansalaisia, voivat valita, sovelletaanko heihin tämän valtion lainsäädäntöä. Tällainen valintaoikeus voidaan uudistaa jokaisen kalenterivuoden päättyessä, eikä sillä ole takautuvaa vaikutusta.

--”

- 14 Asetus N:o 1408/71 kumottiin 1.5.2010 lukien sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta 29.4.2004 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 883/2004 (EUVL L 166, s. 1). Viimeksi mainittua asetusta ei kuitenkaan sovelleta pääasian oikeusriitaan.

Alankomaiden oikeus

- 15 Yleistä vanhuuseläkettä koskevan lain (Algemene Ouderdomswet; Stb. 1956, nro 281; jäljempänä AOW) 6 §:n 1 momentissa säädetään, että muun muassa Alankomaissa asuvat ovat vakuutettuina Alankomaiden sosiaaliturvajärjestelmässä. Kyseisen pykälän 3 momentissa säädetään, että ”1 ja 2 momentista poiketen vakuutettujen piiriä voidaan laajentaa tai supistaa hallituksen päätöksellä [algemene maatregel van bestuur] tai sen nojalla”.
- 16 Alankomaiden viranomaiset ovat antaneet AOW:n 6 §:n 3 momentin nojalla useita päätöksiä sosiaalivakuutuksen perusteella vakuutettujen piirin laajentamisesta ja supistamisesta vuosina 1976, 1989 ja 1998.
- 17 Sosiaalivakuutuksen perusteella vakuutettujen piirin laajentamisesta ja supistamisesta annettujen päätösten mukaisesti konsuliedustustojen toimihenkilöt, joihin kuuluvat hallinnollisen henkilöstön jäsenet, eivät ole vakuutettuja sosiaalivakuutusjärjestelmän perusteella, jolleivät he ole Alankomaiden kansalaisia tai – 1.7.1989 lukien voimassa olevien päätösten mukaan – jolleivät he asu vakinaisesti Alankomaissa.
- 18 Alankomaiden viranomaiset katsoivat aluksi vakinaisesta asumisesta, että vuoden 1963 Wienin yleissopimuksen 1 artiklan 1 kappaleen e kohdassa tarkoitettujen konsuliedustustojen toimihenkilöiden, jotka asuvat Alankomaissa mutta jotka eivät ole Alankomaiden kansalaisia, ei voitu katsoa asuvan vakinaisesti Alankomaissa vuoden 1963 Wienin yleissopimuksen 1 artiklan 3 kappaleessa ja 71 artiklassa tarkoitettuun tavoin ja että näin ollen heihin sovellettiin kyseisen yleissopimuksen 48 artiklassa tarkoitettua erioikeusjärjestelmää.
- 19 Alankomaiden viranomaiset muuttivat kantaansa 1.8.1987 lukien ja katsoivat, että paikallisesti palvelukseen otettua henkilökuntaa, joka palveluksen ottamisen ajankohtana oli asunut Alankomaissa yli vuoden, oli pidettävä siellä vakinaisesti asuvana, joten heidät suljettiin pois vuoden 1963 Wienin yleissopimuksen erioikeusjärjestelmän piiristä. Jotta saavutettuihin oikeudellisiin tilanteisiin ei vaikutettaisi haitallisesti, viranomaiset päättivät, että tämän muutoksen ei tullut vaikuttaa henkilöihin, jotka työskentelivät konsuliedustuston palveluksessa jo ennen 1.8.1987. Alankomaiden ulkoministeriö tarjosi kuitenkin vuonna 1999 näille henkilöille, jotka olivat työskennelleet Alankomaissa konsuliedustustossa tai suurlähetystössä jo ennen 1.8.1987, mahdollisuuden ennen 15.12.1999 valita, halusivatko he olla vakuutettuina Alankomaiden sosiaaliturvajärjestelmässä.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 20 Ison-Britannian kansalainen Evans työskenteli vuosina 1972–1973 Yhdistyneessä kuningaskunnassa, minkä jälkeen hän muutti vuonna 1973 Alankomaihin, jossa hän työskenteli ensin useissa yrityksissä ja sitten vuoden 1980 huhtikuuhun Ison-Britannian pääkonsulin edustustossa Rotterdamissa (Alankomaat).
- 21 Evans on 17.11.1980 lukien työskennellyt hallinnollisena avustajana Amerikan yhdysvaltojen pääkonsulin edustustossa Amsterdamissa vuoden 1963 Wienin yleissopimuksen 1 artiklan 1 kappaleen e kohdassa tarkoitettuna hallinnollisessa tai teknillisessä palveluksessa olevana henkilönä, ja hänellä on työskentelynsä alkamisesta lähtien ollut työnantajansa alankomaalaisesta yksityisestä vakuutusyhtiöstä ottama sairauskuluvakuutus.
- 22 Koska ulkoministeriö arvioi, että Evansin ei voitu katsoa asuvan vakinaisesti Alankomaissa vuoden 1963 Wienin yleissopimuksen 1 artiklan 3 kappaleessa tarkoitettuun tavoin, se myönsi hänelle häntä palvelukseen otettaessa vuoden 1963 Wienin yleissopimuksessa tarkoitettua erioikeusaseman, joka merkitsi muun muassa vapautusta useimpien verojen ja sosiaaliturvamaksujen maksamisesta. Näin ollen Evans ei kyseisestä ajankohdasta lukien ole kuulunut mihinkään sosiaaliturvajärjestelmän alaan.
- 23 Alankomaiden viranomaiset kehottivat vuonna 1999 Evansia tekemään edellä 19 kohdassa mainitun valinnan siltä osin, halusiko hän säilyttää erioikeusasemansa vai liittyä tulevaisuutta varten Alankomaiden yleiseen sosiaaliturvajärjestelmään. Hän valitsi 5.12.1999 kyseisen aseman säilyttämisen todeten, että ”haluan säilyttää erioikeusasemani, mikä merkitsee, että en ole vakuutettuna Alankomaiden sosiaalivakuutusjärjestelmässä enkä siten ole oikeutettu sen antamaan suojaan”.
- 24 Evans pyysi vuonna 2008 Svbtä toimittamaan hänelle tiedot hänen AOW:n mukaisista vakuutuskausistaan tulevan vanhuuseläkkeen laskentaa varten. Svb ilmoitti hänelle 27.3.2008, että hän oli ollut vakuutettuna Svbsssä vuodesta 1973 vuoteen 1980, mutta ei ajanjaksona, jonka aikana hän työskenteli Amerikan yhdysvaltojen pääkonsulin edustustossa. Svb nojautui tältä osin siihen, että asetusta N:o 1408/71 ei sovellettu häneen, koska Amerikan yhdysvallat ei ole Euroopan unionin jäsenvaltio ja koska Alankomaiden lainsäädännön, jota ainoastaan sovelletaan tällaisessa tilanteessa, mukaan konsuliedustustojen toimihenkilöt, joihin kuuluvat hallinnollisen henkilöstön jäsenet, eivät ole vakuutettuja sosiaalivakuutusjärjestelmän perusteella, jolleivät he ole Alankomaiden kansalaisia.
- 25 Evans teki Svbn päätöksestä oikaisuvaatimuksen, joka todettiin perusteettomaksi, ja hän nosti kanteen Rechtbank Amsterdamissa. Kyseinen tuomioistuin totesi 15.3.2011 antamassaan tuomiossa, että Evansin oli katsottava olleen vakuutettuna AOW:n nojalla 18.11.1980–12.3.2008 sen vuoksi, että asetuksen N:o 1408/71 3 artiklan mukaan Evansin Ison-Britannian kansalaisuus on rinnastettava Alankomaiden kansalaisuuteen, ja viittasi tuomioon Boukhalfa (C-214/94, EU:C:1996:174). Kyseinen tuomioistuin katsoi lisäksi, että Evansin oli katsottava asuvan vakinaisesti Alankomaissa ja että erioikeusasemalla ei ollut tältä osin mitään vaikutusta.
- 26 Svb valitti tästä tuomiosta Centrale Raad van Beroepiin.
- 27 Koska Centrale Raad van Beroep pohtii, onko pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa kyse kansalaisuuteen perustuvasta välittömästä tai välillisestä syrjinnästä, ja toissijaisesti, jos kyse on välillisestä syrjinnästä, onko se oikeutettua, se päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Onko asetuksen N:o 1408/71 2 ja/tai 16 artiklaa tulkittava siten, että Evansin kaltainen henkilö, joka on jäsenvaltion kansalainen, joka on käyttänyt oikeuttaan työntekijöiden vapaaseen liikkuvuuteen, johon on sovellettu Alankomaiden sosiaaliturvalainsäädäntöä ja joka sittemmin on

ryhtynyt työskentelemään Amerikan yhdysvaltojen Alankomaiden pääkonsulin edustuston palveluksessa, ei tämän työskentelyn alkamisesta lukien enää kuulu asetuksen N:o 1408/71 henkilölliseen soveltamisalaan?

Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan kieltävästi:

- 2) a) Onko asetuksen N:o 1408/71 3 artiklaa ja/tai asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohtaa tulkittava siten, että sitä, että Evansilla on erioikeusasema, joka tässä tapauksessa merkitsee muun muassa sitä, että hän ei ole vakuutettu pakollisen yleisen sosiaalivakuutuksen perusteella eikä maksa siihen perustuvia maksuja, on pidettävä riittävänä oikeutuksena kansalaisuuteen perustuvalle erottelulle?
- b) Mikä merkitys tässä yhteydessä on annettava sille, että Evans on joulukuussa 1999 kysyttäessä valinnut erioikeusaseman jatkumisen?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

- 28 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy ensimmäisellä kysymyksellään, voidaanko asetuksen N:o 1408/71 2 artiklaa, kun se luetaan yhdessä kyseisen asetuksen 16 artiklan kanssa, tulkita siten, että sellaisen ajanjakson osalta, jonka jäsenvaltion kansalainen on työskennellyt kolmannen valtion sellaisen jäsenvaltion alueella sijaitsevassa konsuliedustustossa, jonka kansalainen hän ei ole mutta jonka alueella hän asuu, kyseinen jäsenvaltio voi katsoa, että tähän kansalaiseen ei sovelleta jäsenvaltion lainsäädäntöä tässä säännöksessä tarkoitettuun tavoin ja että hän on tämän vuoksi asetuksen N:o 1408/71 soveltamisalan ulkopuolella.
- 29 On aluksi palautettava mieleen, että asetusta N:o 1408/71 sovelletaan sen 2 artiklan 1 kohdan mukaan työntekijöihin, jotka ovat tai ovat olleet yhden tai useamman jäsenvaltion lainsäädännön alaisia ja jotka ovat jäsenvaltion kansalaisia.
- 30 Käsiteltävässä asiassa on riidatonta, että Evans on jäsenvaltion kansalainen ja että siltä osin kuin kyse on riidanalaisesta ajanjaksosta hän ei ole kuulunut mihinkään jäsenvaltion sosiaaliturvajärjestelmän alaan siitä lähtien, kun hän aloitti työskentelyn Amerikan yhdysvaltojen pääkonsulin edustustossa.
- 31 On siis arvioitava, onko Evansin tilanteen kaltaisessa tilanteessa olevan henkilön eli henkilön, joka on työskennellyt kolmannen valtion sellaisen jäsenvaltion alueella sijaitsevassa konsuliedustustossa, jonka kansalainen hän ei ole mutta jonka alueella hän asuu, katsottava olevan tämän jäsenvaltion lainsäädännön alainen asetuksen N:o 1408/71 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun tavoin.
- 32 Näin tehtäessä on huomattava, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen tilanne poikkeaa tilanteesta, joka johti tuomioon Boukhalfa (EU:C:1996:174), johon ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa, siten, että kyseiseen tuomioon johtaneessa asiassa kyseessä oli jäsenvaltion kansalainen, joka työskenteli toisen jäsenvaltion kolmannen valtion alueella sijainneessa suurlähetystössä.
- 33 Samoin on syytä palauttaa mieleen yhtäältä, että unionin oikeus ei lähtökohtaisesti vaikuta jäsenvaltioiden toimivaltaan säätää sosiaaliturvajärjestelmistään (ks. vastaavasti tuomio Salgado González, C-282/11, EU:C:2013:86, 35 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 34 Koska unionin tasolla ei ole toteutettu yhdenmukaistamista, jäsenvaltioiden on lähtökohtaisesti lainsäädännössään määritettävä edellytykset, jotka koskevat oikeutta tai velvollisuutta liittyä sosiaaliturvajärjestelmään tai tällaisen järjestelmän tiettyyn alaan (ks. vastaavasti tuomio van Pommeren-Bourgoniën, C-227/03, EU:C:2005:431, 33 kohta ja tuomio Bakker, C-106/11, EU:C:2012:328, 32 kohta).
- 35 Toisaalta on muistettava, että unionin oikeutta on tulkittava asian kannalta merkityksellisten kansainvälisen oikeuden sääntöjen valossa, koska kansainvälinen oikeus on osa unionin oikeusjärjestystä ja sitoo sen toimielimiä (ks. vastaavasti tuomio Racke, C-162/96, EU:C:1998:293, 45 ja 46 kohta sekä tuomio Kadi ja Al Barakaat International Foundation v. neuvosto ja komissio, C-402/05 P ja C-415/05 P, EU:C:2008:461, 291 kohta).
- 36 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 52 kohdassa, asetuksen N:o 1408/71 2 artiklassa tarkoitettua ”jäsenvaltion lainsäädännön alaisuuteen kuulumista” on tulkittava asian kannalta merkityksellisten kansainvälisen tapaoikeuden sääntöjen valossa (ks. analogisesti tuomio Salemink, C-347/10, EU:C:2012:17, 31 kohta) eli vuoden 1963 Wienin yleissopimuksen valossa; tällä yleissopimuksella on kodifioitu konsulisuhteita koskevaa oikeutta ja vahvistetaan valtioiden välisten rauhanomaisten suhteiden säilymisen kannalta olennaisia periaatteita ja sääntöjä, jotka hyväksytään kaikenlaisia uskontoja, kulttuureja ja poliittisia katsomuksia edustavissa valtioissa ympäri maailmaa (ks. kansainvälisen tuomioistuimen tuomio 24.5.1980 asiassa, joka koski Yhdysvaltain diplomaatti- ja konsulihenkilöstöä Teheranissa (Amerikan yhdysvallat v. Iran), Recueil des arrêts, avis consultatifs et ordonnances 1980, s. 3, 45 kohta).
- 37 Siltä osin kuin kyse on konsulihenkilöstöön sovellettavasta sosiaaliturvajärjestelmästä vuoden 1963 Wienin yleissopimuksen 48 artiklassa määrätään, että konsuliedustuston jäsenet ovat lähettäjävaltiolle suorittamiensa palvelusten suhteen lähtökohtaisesti vapautetut vastaanottajavaltiossa mahdollisesti voimassa olevista sosiaaliturvaa koskevista säännöksistä, mutta sen 71 artiklan 2 kappaleessa todetaan kuitenkin, että konsuliedustuston jäsenet, jotka ovat vastaanottajavaltion kansalaisia tai siellä vakinaisesti asuvia, nauttivat helpotuksia, erioikeuksia ja vapauksia ainoastaan, mikäli vastaanottajavaltio heille niitä myöntää.
- 38 Käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisupyynnöstä käy ilmi, että 1.8.1987 edeltävältä ajalta Alankomaiden lainsäädännössä säädettiin, että konsulivirkamiehet ja -toimihenkilöt, jotka eivät ole alankomaalaisia, eivät ole vakuutettuja sosiaalivakuutusjärjestelmän perusteella, ja tämän ajankohdan jälkeisen ajan osalta, että konsulivirkamiehet ja -toimihenkilöt, jotka asuvat vakinaisesti Alankomaissa, ovat siellä vakuutettuja. Samalla kuitenkin säädettiin niiden henkilöstön jäsenten osalta, jotka olivat aloittaneet tehtävässään ennen 1.8.1987, valintajärjestelmästä, jonka nojalla he saattoivat edelleen olla kuulumatta Alankomaiden sosiaalivakuutuksen piiriin; Evans valitsi tämän järjestelmän.
- 39 Tästä seuraa, että Alankomaiden kuningaskunta on halunnut käyttää sille vuoden 1963 Wienin yleissopimuksen 71 artiklan 2 kohdassa annettua mahdollisuutta jättää tietty Evansin kaltainen konsuliedustuston henkilöstö Alankomaiden sosiaaliturvajärjestelmän ulkopuolelle.
- 40 Näin ollen edellä esitetyn perusteella on katsottava, että konsuliedustuston henkilöstön jäsen, joka on sen kaltaisessa tilanteessa kuin Evans, ei ajanjaksona, jonka hän työskentelee kolmannen valtion konsuliedustustossa, ole asianomaisen jäsenvaltion sosiaaliturvalainsäädännön alainen asetuksen N:o 1408/71 2 artiklassa tarkoitettu tavoin eikä siis kuulu tämän asetuksen soveltamisalaan.
- 41 Tätä päätelmää ei voi asettaa kyseenalaiseksi asetuksen N:o 1408/71 16 artiklalla, kun tätä luetaan vuoden 1963 Wienin yleissopimuksen asian kannalta merkityksellisten määräysten valossa.

- 42 Evans katsoo tältä osin, että hän on Alankomaiden lainsäädännön alainen tämän artiklan 1 kohdan nojalla, jonka mukaan 13 artiklan 2 kohdan a alakohdan säännöksiä sovelletaan henkilöihin, jotka työskentelevät diplomaattisissa tai konsuliedustustoissa ja tällaisen edustuston virkamiesten henkilökohtaisina palvelijoina.
- 43 Tämän suhteen on korostettava, että asetuksen N:o 1408/71 13 artiklan 2 kohdan a alakohdan säännöksillä ei pyritä määrittämään niitä edellytyksiä, jotka koskevat oikeutta tai velvollisuutta liittyä sosiaaliturvajärjestelmään. Kuten edellä 34 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä käy ilmi, jäsenvaltioiden tehtävänä on määrittää nämä edellytykset (ks. tuomio Kits van Heijningen, C-2/89, EU:C:1990:183, 19 kohta ja tuomio Salemink, EU:C:2012:17, 38 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 44 Vaikka jäsenvaltiot säilyttävät toimivaltansa huolehtia sosiaaliturvajärjestelmiensä liittymisedellytyksistä, niiden on kuitenkin tätä toimivaltaa käyttäessään noudatettava unionin oikeutta. Kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on todennut, unionin tuomioistuin on korostanut, että nämä edellytykset, jotka koskevat oikeutta tai velvollisuutta liittyä sosiaaliturvajärjestelmään, eivät voi johtaa siihen, että kansallisen lainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle suljetaan henkilöitä, joihin on sovellettava kyseistä lainsäädäntöä asetuksen N:o 1408/71 nojalla (ks. tuomio Salemink, EU:C:2012:17, 40 kohta ja tuomio Bakker, EU:C:2012:328, 33 kohta). Asetuksen N:o 1408/71 13 artiklan 2 kohdan a alakohdasta seuraa siten, ettei sellaiseen sovellettavan kansallisen lainsäädännön säännökseen, jonka mukaan asuinpaikkaa koskevan edellytyksen on täytyttävä, jotta henkilö voisi liittyä mainitussa lainsäädännössä säädettyyn sosiaaliturvajärjestelmään, voida vedota ensiksi mainitussa säännöksessä tarkoitettuihin henkilöihin nähden (ks. vastaavasti tuomio Salemink, EU:C:2012:17, 45 kohta ja tuomio Bakker, EU:C:2012:328, 35 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 45 Tämä oikeuskäytäntö ei kuitenkaan voi vaikuttaa siten, että työntekijän kuuluminen jäsenvaltion sosiaaliturvajärjestelmään asetuksessa N:o 1408/71 tarkoitettuun tavoin määräytyisi tällä asetuksella itsenäisesti kuulumista sääntelevästä kansallisesta lainsäädännöstä riippumatta.
- 46 Siltä osin kuin kyse on erityisemmin asetuksen N:o 1408/71 16 artiklassa tarkoitetuista diplomaattisten tai konsuliedustustojen palveluksessa olevista henkilöistä on todettava, että kyseisessä artiklassa rajoitetaan määrittämään – samoin kuin kyseisen asetuksen 13 artiklan 2 kohdan a alakohdassa – sovellettava kansallinen lainsäädäntö, kuten kyseisen asetuksen II osaston otsikosta ja mainitun 16 artiklan sanamuodosta selvästi käy ilmi. Sen sijaan mainitussa 16 artiklassa ei säädetä edellytyksistä, jotka koskevat oikeutta tai velvollisuutta liittyä sosiaaliturvajärjestelmään; nämä edellytykset on, kuten edellä 43 kohdassa on todettu, määritettävä kunkin jäsenvaltion lainsäädännössä sovellettavan kansainvälisen oikeuden valossa.
- 47 Niinpä asetuksen N:o 1408/71 13 artiklan 2 kohdan a alakohta ja 16 artikla eivät vaikuta siten, että niillä annettaisiin kolmannen valtion konsuliedustustossa työskenteleville jäsenvaltioiden kansalaisille, jotka Evansin tavoin eivät ole kyseisen asetuksen 2 artiklassa tarkoitettuun tavoin asianomaisen jäsenvaltion sosiaaliturvalainsäädännön alaisia, oikeus liittyä jäsenvaltion sosiaaliturvajärjestelmään tai asetettaisiin velvollisuus liittyä tällaiseen järjestelmään.
- 48 Koska vuoden 1963 Wienin yleissopimuksessa ei edellytetä konsuliedustuston jäsenten, jotka asuvat vakinaisesti asuinvaltiossaan, pakollista kuulumista tämän valtion sosiaaliturvajärjestelmään, tämä tulkinta on kyseisen yleissopimuksen vaatimusten mukainen.
- 49 Edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 1408/71 2 artiklaa, kun se luetaan yhdessä tämän asetuksen 16 artiklan kanssa, on tulkittava siten, että sellaisen ajanjakson osalta, jonka jäsenvaltion kansalainen on työskennellyt kolmannen valtion sellaisen jäsenvaltion alueella sijaitsevassa konsuliedustustossa, jonka kansalainen hän ei ole mutta jonka alueella hän asuu, tämä kansalainen ei kuulu jäsenvaltion lainsäädännön alaan tässä

säännöksessä tarkoitetuoin tavoin, jos hän ei asuinjäsenvaltionsa lainsäädännön mukaan, joka on annettu vuoden 1963 Wienin yleissopimuksen 71 artiklan 2 kappaleen mukaisesti, kuulu kansalliseen sosiaaliturvajärjestelmään.

Toinen kysymys

- 50 Kun otetaan huomioon ensimmäiseen kysymykseen annettu vastaus, toiseen kysymykseen ei ole tarpeen antaa vastausta.

Oikeudenkäyntikulut

- 51 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (viides jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Sosiaaliturvajärjestelmän soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14.6.1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna 2.12.1996 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 118/97 ja sellaisena kuin se on muutettuna 18.12.2006 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 1992/2006, 2 artiklaa, kun se luetaan yhdessä tämän asetuksen 16 artiklan kanssa, on tulkittava siten, että sellaisen ajanjakson osalta, jonka jäsenvaltion kansalainen on työskennellyt kolmannen valtion sellaisen jäsenvaltion alueella sijaitsevassa konsuliedustustossa, jonka kansalainen hän ei ole mutta jonka alueella hän asuu, tämä kansalainen ei kuulu jäsenvaltion lainsäädännön alaan tässä säännöksessä tarkoitetuoin tavoin, jos hän ei asuinjäsenvaltionsa lainsäädännön mukaan, joka on annettu Wienissä 24.4.1963 tehdyn konsulisuhteita koskevan Wienin yleissopimuksen 71 artiklan 2 kappaleen mukaisesti, kuulu kansalliseen sosiaaliturvajärjestelmään.

Allekirjoitukset